

2022

SP 48

JĘZYK POLSKI

SYSTEM OCENIANIA

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA- JĘZYK POLSKI

Umieszczony poniżej system oceniania na zajęciach języka polskiego jest zgodny z WSO.

Został opracowany dla kolejnych poziomów nauczania (klasy IV, V, VI, VII i VIII)

KLASA IV

Kształcenie literackie i kulturowe:

- czytanie utworów literackich
- uczeń zna i odróżnia pojęcia: wers, strofa, epitet, porównanie, ożywienie, podmiot liryczny, komunikat, nadawca i odbiorca, dramat; gatunki literackie (legenda, baśń, opowiadanie, hymn państwowy)
- zna zasady korzystania ze słowników: ortograficznego, języka polskiego, wyrazów bliskoznacznych oraz zasady korzystania z katalogów bibliotecznych
- wskazuje narratora i bohatera, odróżnia ich; wskazuje podmiot liryczny i adresata wiersza, odróżnia ich
- zna i omawia elementy świata przedstawionego (czas, miejsce akcji, bohaterowie, wydarzenia)
- rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren i liczbę sylab w wersie
- rozpoznaje fikcję literacką
- zna i wyodrębnia akapity, zna zasady budowania akapitów
- opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność
- odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcję w utworze
- rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcję w utworze
- określa temat i główną myśl utworu
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach
- nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst
- określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi
- przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia

- dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (rysunek, komiks, drama)
- charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje charakterystyczne dla niego cechy
- wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny
- świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

Tworzenie form wypowiedzi:

- uczeń uczestniczy w rozmowie na zadany temat (elementy retoryki)
- tworzy logiczną i semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, dokonuje selekcji wypowiedzi
- opowiada o przeczytanym tekście
- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach:
 - a. życzenia
 - b. pozdrowienia
 - c. dialog
 - d. list prywatny
 - e. opowiadanie
 - f. notatkę, opis postaci, przedmiotu
 - g. plan wydarzeń (plan twórczy i plan odtwórczy)
 - h. zaproszenie
 - i. ogłoszenie
 - j. podziękowanie.

Kształcenie językowe:

- fonetyka (głoska, litera, sylaba)
- fleksja:

części mowy: rzeczownik (rodzaj, odmiana przez przypadki i liczby), czasownik (osoba, liczba, rodzaj, czas; czasowniki osobowe i nieosobowe; forma prosta i złożona w czasie przyszłym), przymiotnik

(związek z rzeczownikiem, odmiana przez przypadki, liczby i rodzaje), przysłówek (związek z czasownikiem), przyimek (wyrażenie przyimkowe) i spójnik

– składnia (zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące); części zdania: podmiot i orzeczenie, zdanie i równoważnik zdania, zdanie pojedyncze (rozwinęte i nierozwinęte) i złożone

– wyrazy bliskoznaczne (synonimy) i o przeciwnym znaczeniu (antonimy)

Ortografia i interpunkcja:

– pisownia „u”, „ó”, „ź”, „rz”, „h”, „ch”; „nie” z rzeczownikiem, czasownikiem, przymiotnikiem, przysłówkiem; pisownia wyrazów wielkimi literami

– znaki interpunkcyjne na końcu zdania (kropka, znak zapytania, wykrzyknik), cudzysłów i kursywa, przecinek w zdaniu.

Samokształcenie ucznia:

– doskonalili ciche i głośne czytanie

– korzysta ze słowników i zasobów bibliotecznych

– gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje

– poznaje życie kulturalne swojego regionu.

Lektury obowiązkowe w klasie IV:

Jan Brzechwa, *Akademia Pana Kleksa*

Janusz Christa, *Kajko i Kokosz. Szkoła latania*

René Gościński, Jean-Jacques Sempé, *Mikołajek* (wybór opowiadań)

Józef Dąbrowski, *Mazurek Dąbrowskiego*

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz* (fragment)

Adam Mickiewicz, *Pani Twardowska*

wybrane podania i legendy, w tym o Piaście, o Lechu, o Kraku i o Wandzie

wybrane baśnie: Charles Perrault, *Kopciuszek*, Aleksander Puszkina, *Bajka o rybaku i rybce*

wybrane wiersze, np. Władysława Bełzy, Jana Brzechwy, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Joanny Kulmowej, Juliana Tuwima, Jana Twardowskiego

Lektury uzupełniające (dwie obowiązkowo, wybrane przez nauczyciela).

OCENA CELUJĄCA

Uczeń:

- opanował wszystkie umiejętności określone w wymaganiach dla klasy IV,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o dużym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować i interpretować je w sposób pogłębiony i wnikliwy, posługując się terminologią z podstawy programowej,
- posługuje się bogatym i różnorodnym słownictwem oraz poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim i odnosi w nich sukcesy,
- tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- odznacza się samodzielnością sądów,
- wzorowo wykonuje prace domowe, chętnie podejmuje zadania dodatkowe,
- współpracuje w zespole, często odgrywając rolę lidera,
- wykorzystuje wiedzę, umiejętności i zdolności twórcze (kreatywność) przy odbiorze i analizie tekstów oraz tworzeniu wypowiedzi.

OCENA BARDZO DOBRA

Uczeń:

- opanował w stopniu bardzo dobrym umiejętności określone w wymaganiach dla klasy IV,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o znacznym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować i interpretować je samodzielnie,
- posługuje się bogatym słownictwem i poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim,
- tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,

- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- wykonuje prace domowe, często angażuje się w zadania dodatkowe.

OCENA DOBRA

Uczeń:

- w większości opanował umiejętności określone w wymaganiach dla klasy IV,
- samodzielnie rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności, a z pomocą nauczyciela – trudne,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, samodzielnie odnajduje w nich informacje,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia niewiele błędów językowych, ortograficznych i stylistycznych, koryguje błędy zgodnie ze wskazówkami nauczyciela,
- bierze czynny udział w lekcji,
- wykonuje prace domowe, czasem także nieobowiązkowe.

OCENA DOSTATECZNA

Uczeń:

- przynajmniej w połowie opanował umiejętności określone w wymaganiach dla klasy IV,
- samodzielnie wykonuje tylko zadania łatwe; trudniejsze problemy i ćwiczenia stara się rozwiązać przy pomocy nauczyciela,
- odnajduje w tekście informacje podane wprost, rozumie dosłowne znaczenie większości wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia błędy językowe, ortograficzne i stylistyczne, niezaburzające komunikacji; posługuje się prostym, komunikatywnym językiem, wypowiedzi,
- wypowiada się krótko, ale wypowiedź jest na ogół uporządkowana,
- rzadko aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- wykonuje obowiązkowe prace domowe, ale popełnia w nich błędy.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń:

- opanował w niewielkim stopniu umiejętności określone w wymaganiach dla klasy IV,
- większość zadań, nawet bardzo łatwych, wykonuje jedynie dzięki wskazówkom nauczyciela,
- ma problemy z czytaniem tekstów kultury, ale podejmuje próby ich odbioru,
- nie potrafi samodzielnie analizować i interpretować tekstów,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia rażące błędy utrudniające komunikację, ma ubogie słownictwo i trudności z formułowaniem nawet prostych zdań,
- nie jest aktywny na lekcjach, ale wykazuje chęć do pracy, stara się wykonywać polecenia nauczyciela,
- pracuje niesystematycznie,
- często nie potrafi samodzielnie wykonać pracy domowej, ale podejmuje próby.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Uczeń:

- nie opanował nawet podstawowych wiadomości, ma bardzo duże braki w wiedzy i umiejętnościach określonych w wymaganiach dla klasy IV,
- nie odnajduje w tekście informacji podanych wprost, nie rozumie dosłownego znaczenia wielu wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- nie wykonuje zadań ani poleceń nauczyciela,
- wykazuje się niechęcią do nauki,
- zaniedbuje wykonywanie prac domowych,
- nie angażuje się w pracę grupy.

KLASA V

Kształcenie literackie i kulturowe:

– czytanie utworów literackich

– uczeń zna i odróżnia pojęcia: wers, strofa, epitet, porównanie, przenośnia (metafora), ożywienie, uosobienie, pytanie retoryczne, zdrobnienie, zgrubienie, podmiot liryczny, komunikat, nadawca i odbiorca, dramat; gatunki literackie (legenda, baśń, mit, opowiadanie, nowela, powieść, powieść fantasy, dziennik)

- zna teksty nieliterackie (tekst informacyjny, tekst publicystyczny, tekst reklamowy) i odróżnia je od tekstów literackich
- zna zasady korzystania ze słowników: ortograficznego, j. polskiego, wyrazów bliskoznacznych oraz zasady korzystania z katalogów bibliotecznych
- wskazuje narratora i bohatera, odróżnia ich; odróżnia narratora od autora; wskazuje podmiot liryczny i adresata wiersza, odróżnia ich
- odróżnia bohatera głównego – pierwszo- i drugoplanowego
- zna i rozumie pojęcia: *akcja, wątek, puenta, punkt kulminacyjny*
- zna i omawia elementy świata przedstawionego (czas, miejsce akcji, bohaterowie, wydarzenia)
- rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, rytm, strofę, refren i liczbę sylab w wersie, odróżnia rymy dokładne i rymy niedokładne
- potrafi określić nastrój utworu
- rozpoznaje fikcję literacką
- zna i wyodrębnia akapity, zna zasady budowania akapitów
- opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność
- odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcję w utworze
- rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze
- określa temat i główną myśl utworu
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach
- nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst
- określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi
- przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia
- dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (rysunek, komiks, drama)
- wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny, wyodrębnia elementy dzieła filmowego
- świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży

Tworzenie form wypowiedzi:

- uczestniczy w rozmowie na zadany temat (elementy retoryki)

- tworzy logiczną i semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, dokonuje selekcji wypowiedzi
- opowiada o przeczytanym tekście
- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach:
 - a. e-mail (list elektroniczny)
 - b. sprawozdanie z wydarzenia
 - c. opowiadanie twórcze z dialogiem
 - d. sprawozdanie z filmu lub ze spektaklu
 - e. opis krajobrazu
 - f. opowiadanie odtwórcze
 - g. dedykacja

Kształcenie językowe:

– fonetyka (głoska, litera, sylaba, spółgłoski miękkie i twarde)

– fleksja:

części mowy: rzeczownik (rodzaj, odmiana przez przypadki i liczby; rzeczowniki własne i pospolite; rzeczowniki o nietypowej odmianie), czasownik (osoba, liczba, rodzaj, czas, tryb; czasowniki osobowe i nieosobowe), przymiotnik (stopniowanie przymiotników, odmiana przez przypadki, liczby i rodzaje), przysłówki (związek z czasownikiem, stopniowanie), przyimek (wyrażenie przyimkowe) i spójnik, liczebnik (odmiana liczebnika, podział liczebników na: główne, porządkowe i zbiorowe)

temat fleksyjny i końcówka w odmiennych częściach mowy

– składnia (rodzaje wypowiedzi); części zdania: podmiot szeregowy i domyślny, przydawka, dopełnienie i okolicznik, zdanie i równoważnik zdania, zdanie pojedyncze (rozwinięte i nierozwinięte) oraz złożone współrzędnie i podrzędnie; związki składniowe (wyrazowe: związek główny i związki poboczne)

Ortografia i interpunkcja:

– pisownia wyrazów z cząstką „-by”, z „nie”; pisownia wyrazów z „-ą”, „-ę” na końcu wyrazu

– pisownia „u”, „ó”, „ź”, „rz”, „h”, „ch”; „nie” z rzeczownikiem, czasownikiem, przymiotnikiem, przysłówkiem; pisownia wyrazów wielkimi literami – utrwalenie wiadomości z klasy IV

– wielka i mała litera

– znaki interpunkcyjne: dwukropek, kropka a liczby (zapisywanie dat), wykrzyknik, wielokropek, przecinek w zdaniu pojedynczym i złożonym

Samokształcenie ucznia:

- doskonali ciche i głośne czytanie
- doskonali interpretację głosową tekstu (recytację)
- korzysta ze słowników, encyklopedii i zasobów bibliotecznych
- gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje, korzysta z różnych źródeł (też z internetu)
- poznaje życie kulturalne swojego regionu

Lektury obowiązkowe w klasie V:

C.S. Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*

Ferenc Molnar, *Chłopcy z Placu Broni*

Bolesław Prus, *Katarynka*

wybrane mity, w tym o powstaniu świata, o Syzyfie, o Prometeuszu, o Demeter i Korze, o Dedalu i Ikarze, o Heraclesie, o Tezeuszu i Ariadnie, o Orfeuszu i Eurydyce

podania i legendy polskie: *O Wandzie, co nie chciała Niemca*

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz* (fragm.), *Powrót taty* (ballada), *Przyjaciele* (bajka)

wybrane wiersze: Władysława Bełzy, Jana Brzechwy, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Czesława Miłosza, Jana Twardowskiego, Tadeusza Różewicza, Joanny Kulmowej, Juliusza Słowackiego (*Z pamiętnika Zofii Bobrówny*)

Lektury uzupełniające (dwie obowiązkowo, wybrane przez nauczyciela).

OCENA CELUJĄCA

Uczeń:

- opanował wszystkie umiejętności określone w wymaganiach dla klasy V,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o dużym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować i interpretować je w sposób pogłębiony i wnikliwy, posługując się terminologią z podstawy programowej,
- posługuje się bogatym i różnorodnym słownictwem oraz poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie,

- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim i odnosi w nich sukcesy,
- tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- odznacza się samodzielnością sądów,
- wzorowo wykonuje prace domowe, chętnie podejmuje zadania dodatkowe,
- współpracuje w zespole, często odgrywając rolę lidera,
- wykorzystuje wiedzę, umiejętności i zdolności twórcze (kreatywność) przy odbiorze i analizie tekstów oraz tworzeniu wypowiedzi.

OCENA BARDZO DOBRA

Uczeń:

- opanował w stopniu bardzo dobrym umiejętności określone w wymaganiach dla klasy V,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o znacznym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować i interpretować je samodzielnie,
- posługuje się bogatym słownictwem i poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim,
- tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- wykonuje prace domowe, często angażuje się w zadania dodatkowe.

OCENA DOBRA

Uczeń:

- w większości opanował umiejętności określone w wymaganiach dla klasy V,
- samodzielnie rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności, a z pomocą nauczyciela – trudne,

- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, samodzielnie odnajduje w nich informacje,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia niewiele błędów językowych, ortograficznych i stylistycznych, koryguje błędy zgodnie ze wskazówkami nauczyciela,
- bierze czynny udział w lekcji,
- wykonuje prace domowe, czasem także nieobowiązkowe.

OCENA DOSTATECZNA

Uczeń:

- przynajmniej w połowie opanował umiejętności określone w wymaganiach dla klasy V,
- samodzielnie wykonuje tylko zadania łatwe; trudniejsze problemy i ćwiczenia stara się rozwiązać przy pomocy nauczyciela,
- odnajduje w tekście informacje podane wprost, rozumie dosłowne znaczenie większości wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia błędy językowe, ortograficzne i stylistyczne, niezaburzające komunikacji; posługuje się prostym, komunikatywnym językiem, wypowiedzi,
- wypowiada się krótko, ale wypowiedź jest na ogół uporządkowana,
- rzadko aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- wykonuje obowiązkowe prace domowe, ale popełnia w nich błędy.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń:

- opanował w niewielkim stopniu umiejętności określone w wymaganiach dla klasy V,
- większość zadań, nawet bardzo łatwych, wykonuje jedynie dzięki wskazówkom nauczyciela,
- ma problemy z czytaniem tekstów kultury, ale podejmuje próby ich odbioru,
- nie potrafi samodzielnie analizować i interpretować tekstów,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia rażące błędy utrudniające komunikację, ma ubogie słownictwo i trudności z formułowaniem nawet prostych zdań,
- nie jest aktywny na lekcjach, ale wykazuje chęć do pracy, stara się wykonywać polecenia nauczyciela,
- często nie potrafi samodzielnie wykonać pracy domowej, ale podejmuje próby.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Uczeń:

- nie opanował nawet podstawowych wiadomości, ma bardzo duże braki w wiedzy i umiejętnościach określonych w wymaganiach dla klasy V,
- nie odnajduje w tekście informacji podanych wprost, nie rozumie dosłownego znaczenia wielu wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- nie wykonuje zadań ani poleceń nauczyciela,
- wykazuje się niechęcią do nauki,
- zaniedbuje wykonywanie prac domowych,
- nie angażuje się w pracę grupy.

KLASA VI

Kształcenie literackie i kulturowe:

– czytanie utworów literackich

– uczeń zna i odróżnia pojęcia: wers, strofa, refren, rytm, rym (rymy dokładne i niedokładne), epitet, porównanie, przenośnia (metafora), ożywienie, uosobienie, pytanie retoryczne, wyrazy dźwiękonaśladowcze, powtórzenie (anafora), apostrofa, zdrobnienie, zgrubienie, podmiot liryczny, adresat, nastrój utworu, komunikat, nadawca i odbiorca, dramat; gatunki literackie (legenda, baśń, mit, opowiadanie, nowela, powieść: fantasy, fantastycznonaukowa, detektywistyczna, obyczajowa, przygodowa, dziennik, pamiętnik, bajka, przypowieść)

– wskazuje podmiot liryczny i adresata wiersza, odróżnia ich

– zna teksty nieliterackie (tekst informacyjny, tekst publicystyczny, tekst reklamowy) i odróżnia je od tekstów literackich

– zna zasady korzystania ze słowników: ortograficznego, j. polskiego, wyrazów bliskoznacznych, poprawnej polszczyzny, terminów literackich oraz zasady korzystania z katalogów bibliotecznych

– wskazuje elementy utworu prozatorskiego: narratora i bohatera, odróżnia ich; odróżnia narratora od autora

– zna i rozumie pojęcia: *akcja*, *wątek*, *puenta*, *punkt kulminacyjny*, *fabuła (fabuła jednowątkowa i wielowątkowa)*, *fikcja literacka*, *tytuł*, *podtytuł*, *puenta*, *dedykacja*, *motto*

– rozpoznaje i odróżnia narrację pierwszoosobową od narracji trzecioosobowej

– odróżnia bohatera głównego – pierwszo- i drugoplanowego

- zna i omawia elementy świata przedstawionego (czas, miejsce akcji, bohaterowie, wydarzenia)
- rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, rytm, strofę, refren i liczbę sylab w wersie, odróżnia rymy dokładne i rymy niedokładne
- potrafi określić nastrój utworu
- rozpoznaje fikcję literacką
- zna i wyodrębnia akapity, zna zasady budowania akapitów
- opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność
- odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcję w utworze
- rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze
- określa temat i główną myśl utworu
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach
- nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst
- określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi
- przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia
- dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (rysunek, komiks, drama)
- wie, jak wyrażać oczekiwania (poprzez propozycję, prośbę, żądanie, obietnicę, radę, groźbę, ostrzeżenie, zakaz); zna i rozumie pojęcie *perswazja*
- wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny, wyodrębnia elementy dzieła filmowego
- świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży

Tworzenie form wypowiedzi:

- uczestniczy w rozmowie na zadany temat (elementy retoryki)
- tworzy logiczną i semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, dokonuje selekcji wypowiedzi
- opowiada o przeczytanym tekście
- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach:
 - a. e-mail (list elektroniczny)

- b. sprawozdanie z wydarzenia
- c. opowiadanie twórcze z dialogiem
- d. sprawozdanie z filmu lub ze spektaklu
- e. opis krajobrazu
- f. opowiadanie odtwórcze
- g. dedykacja
- h. charakterystyka
- i. opis przeżyć wewnętrznych
- j. wypowiedź o charakterze argumentacyjnym
- k. opowiadanie twórcze na podstawie baśni, legendy, mitu i przypowieści
- l. list oficjalny

Kształcenie językowe:

– fonetyka (głoska, litera, sylaba, spółgłoski miękkie i twarde, głoski dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe, akcent wyrazowy i intonacja)

– fleksja:

części mowy: rzeczownik (rodzaj, odmiana przez przypadki i liczby; rzeczowniki własne i pospolite; rzeczowniki o nietypowej odmianie), czasownik (osoba, liczba, rodzaj, czas, tryb; czasowniki osobowe i nieosobowe, aspekt, strona czynna i bierna), przymiotnik (stopniowanie przymiotników, odmiana przez przypadki, liczby i rodzaje), przysłówki (związek z czasownikiem, stopniowanie), zaimki i ich funkcje, przyimek (wyrażenie przyimkowe) i spójnik, liczebnik (odmiana liczebnika, podział liczebników na: główne, porządkowe i zbiorowe), partykuła, wykrzyknik

temat fleksyjny i końcówka w odmiennych częściach mowy

– składnia (rodzaje wypowiedzeń); części zdania: podmiot szeregowy i domyślny, przydawka, dopełnienie i okolicznik, zdanie i równoważnik zdania, zdanie pojedyncze (rozwinęte i nierozwinęte) oraz złożone współrzędnie (rodzaje zdań złożonych współrzędnie) i podrzędnie; związki składniowe (wyrazowe: związek główny i związki poboczne)

Ortografia i interpunkcja:

– pisownia trudnych form rzeczowników, przymiotników, czasowników

– pisownia wyrazów z cząstką „-by”, z „nie”; pisownia wyrazów z „-ą”, „-ę”, „-om”, „-on”, „-em”, „-en”

– pisownia wyrazów obcych

– pisownia „u”, „ó”, „ż”, „rz”, „h”, „ch”; pisownia wyrazów wielkimi literami – utrwalenie wiadomości z klasy IV

– wielka i mała litera

– znaki interpunkcyjne: dwukropek, kropka a liczby (zapisywanie dat), wykrzyknik, wielokropek, przecinek w zdaniu pojedynczym i złożonym, znaki interpunkcyjne w dialogach, użycie nawiasu i średnika

Samokształcenie ucznia:

– doskonalili ciche i głośne czytanie

– doskonalili interpretację głosową tekstu (recytację)

– korzysta ze słowników, encyklopedii i zasobów bibliotecznych

– gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje, korzysta z różnych źródeł (też z internetu)

– poznaje życie kulturalne swojego regionu

– rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania

– uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie

– uczestniczy w projektach edukacyjnych

– pogłębia swoją wiedzę przedmiotową i uczestniczy w konkursach itp.

– rozwija umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy

– rozwija nawyki systematycznego uczenia się

– rozwija umiejętność dyskusowania

– rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

Lektury obowiązkowe w klasie VI:

R. Kosik, *Felix, Net i Nika oraz gang niewidzialnych ludzi*

H. Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*

J. R. R. Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*

wybrane mity, w tym o powstaniu świata (*Biblia*), o Prometeuszu, o Orfeuszu i Eurydyce

przypowieści, np. *Przypowieść o siewcy*, *Przypowieść o talentach*, *Przypowieść o pannach roztropnych i nierozsądnych*, *Miłosierny Samarytanin*

bajki, np. Ignacego Krasickiego (*Potok i rzeka, Syn i ojciec, Kałamarz i pióro*), Aleksandra Fredry (np. *Koguty*)

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz* (fragm.),

wybrane wiersze, np.: Józefa Barana, Jana Brzechwy, Zbigniewa Herberta, Wisławy Szymborskiej, Czesława Miłosza, Leopolda Staffa, Tadeusza Różewicza, Juliana Tuwima

Lektury uzupełniające (dwie obowiązkowo, wybrane przez nauczyciela)

I. Jurgielewiczowa, *Ten obcy*

L. M. Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza*

E. Niziurski, *Sposób na Alcybiadesa*

A. Szklarski, *Tomek w krainie kangurów*

OCENA CELUJĄCA

Uczeń:

- opanował wszystkie umiejętności określone w wymaganiach dla klasy VI,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o dużym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować i interpretować je w sposób pogłębiony i wnikliwy, posługując się terminologią z podstawy programowej,
- posługuje się bogatym i różnorodnym słownictwem oraz poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim i odnosi w nich sukcesy,
- tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- odznacza się samodzielnością sądów,
- wzorowo wykonuje prace domowe, chętnie podejmuje zadania dodatkowe,
- współpracuje w zespole, często odgrywając rolę lidera,
- wykorzystuje wiedzę, umiejętności i zdolności twórcze (kreatywność) przy odbiorze i analizie tekstów oraz tworzeniu wypowiedzi.

OCENA BARDZO DOBRA

Uczeń:

- opanował w stopniu bardzo dobrym umiejętności określone w wymaganiach dla klasy VI,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o znacznym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować i interpretować je samodzielnie,
- posługuje się bogatym słownictwem i poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim,
- tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- wykonuje prace domowe, często angażuje się w zadania dodatkowe.

OCENA DOBRA

Uczeń:

- w większości opanował umiejętności określone w wymaganiach dla klasy VI,
- samodzielnie rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności, a z pomocą nauczyciela – trudne,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, samodzielnie odnajduje w nich informacje,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia niewiele błędów językowych, ortograficznych i stylistycznych, koryguje błędy zgodnie ze wskazówkami nauczyciela,
- bierze czynny udział w lekcji,
- wykonuje prace domowe, czasem także nieobowiązkowe.

OCENA DOSTATECZNA

Uczeń:

- przynajmniej w połowie opanował umiejętności określone w wymaganiach dla klasy VI,

- samodzielnie wykonuje tylko zadania łatwe; trudniejsze problemy i ćwiczenia stara się rozwiązać przy pomocy nauczyciela,
- odnajduje w tekście informacje podane wprost, rozumie dosłowne znaczenie większości wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia błędy językowe, ortograficzne i stylistyczne, niezaburzające komunikacji; posługuje się prostym, komunikatywnym językiem, wypowiedzi,
- wypowiada się krótko, ale wypowiedź jest na ogół uporządkowana,
- rzadko aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- wykonuje obowiązkowe prace domowe, ale popełnia w nich błędy.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń:

- opanował w niewielkim stopniu umiejętności określone w wymaganiach dla klasy VI,
- większość zadań, nawet bardzo łatwych, wykonuje jedynie dzięki wskazówkom nauczyciela,
- ma problemy z czytaniem tekstów kultury, ale podejmuje próby ich odbioru,
- nie potrafi samodzielnie analizować i interpretować tekstów,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia rażące błędy utrudniające komunikację, ma ubogie słownictwo i trudności z formułowaniem nawet prostych zdań,
- nie jest aktywny na lekcjach, ale wykazuje chęć do pracy, stara się wykonywać polecenia nauczyciela,
- często nie potrafi samodzielnie wykonać pracy domowej, ale podejmuje próby.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Uczeń:

- nie opanował nawet podstawowych wiadomości, ma bardzo duże braki w wiedzy i umiejętnościach określonych w wymaganiach dla klasy VI,
- nie odnajduje w tekście informacji podanych wprost, nie rozumie dosłownego znaczenia wielu wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- nie wykonuje zadań ani poleceń nauczyciela,
- wykazuje się niechęcią do nauki,

- zaniedbuje wykonywanie prac domowych,
- nie angażuje się w pracę grupy.

KLASA VII

Kształcenie literackie i kulturowe:

- czytanie utworów literackich
- uczeń zna rodzaje literackie (liryka, epika, dramat), umie przyporządkować teksty do określonego rodzaju oraz rozróżnia poszczególne gatunki (tragedia, przypowieść, fraszka, pieśń, komedia, satyra, bajka, nowela, opowiadanie, baśń, sonet, ballada, powieść historyczna, powieść kryminalna, reportaż, literatura fantasy)
- zna i stosuje pojęcia związane z liryką (w szczególności identyfikuje osobę mówiącą w tekście jako podmiot liryczny)
- rozpoznaje wiersz sylabiczny, wskazując jego cechy charakterystyczne
- rozpoznaje i rozróżnia wiersz biały i wiersz wolny
- zwraca uwagę na rymy i funkcje, jakie pełnią one w tekście, rozpoznaje rodzaje rymów
- rozpoznaje w tekście i nazywa środki artystycznego wyrazu: ironia, symbol, puenta, paradoks, personifikacja, apostrofa, archaizm, animizacja, neologizm, wyraz dźwiękonaśladowczy, porównanie, epitet, wskazuje ich funkcje w tekście
- zna i stosuje pojęcia związane z gatunkami narracyjnymi
- zna i stosuje pojęcia związane z dramatem i inscenizacją teatralną (np. akt, scena, tekst główny, didaskalia)
- zna pojęcie karykatury i umie odnaleźć jej cechy w tekstach kultury
- interpretuje nieliterackie teksty kultury, a w szczególności: spektakl teatralny, dzieło malarskie, rzeźbę, grafikę, komiks
- dostrzega w tekstach kultury (zwłaszcza dramatycznych) tragizm sytuacji bohaterów
- dostrzega w tekstach kultury (zwłaszcza dramatycznych) różne formy komizmu (komizm postaci, komizm języka, komizm sytuacyjny)
- dostrzega w tekście wartości.

Tworzenie form wypowiedzi:

- uczestniczy w rozmowie na zadany temat (świadomie wykorzystuje elementy retoryki)

- tworzy logiczną i semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, dokonuje selekcji wypowiedzi, buduje wypowiedzi zgodnie z zasadami kompozycji i retoryki
- w dyskusji używa argumentów na poparcie swoich hipotez oraz tez
- gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi
- wyodrębnia elementy budowy tekstu, stosuje w praktyce zasady segmentacji
- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach wprowadzonych w klasie VII:
 - a. opis sytuacji
 - b. opis przeżyć wewnętrznych
 - c. opis dzieła sztuki
 - d. charakterystyka (także porównawcza, autocharakterystyka)
 - e. wypowiedź argumentacyjna
 - f. rozprawka
 - g. wywiad
 - h. prezentacja multimedialna
- tworzy spójne wypowiedzi w formach poznanych w dotychczasowej edukacji.

Kształcenie językowe:

- uczeń zna i rozróżnia podstawowe pojęcia z zakresu fonetyki (głoska a litera, samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe, spółgłoski twarde i miękkie), dostrzega i opisuje upodobnienia i uproszczenia fonetyczne (w tym: udźwięcznienia, ubezdźwięcznienia i uproszczenia grup spółgłoskowych), poprawnie akcentuje wyrazy
- części mowy: czasownik (osoba, liczba, rodzaj, czas, aspekt, tryb, strona, czasowniki przechodnie i nieprzechodnie), imiesłów (przymiotnikowy czynny i bierny, przysłówkowy uprzedni i współczesny)
- rozróżnia rodzaje zdań, w tym zdania pojedyncze i złożone
- rozpoznaje i tworzy wypowiedzenia złożone współrzędnie i podrzędnie, nazywając wypowiedzenia składowe (przedstawia zdanie za pomocą odpowiedniego wykresu) zna i stosuje odpowiednie zasady interpunkcji
- wyodrębnia w tekście wypowiedzenia wielokrotnie złożone, opisuje je, przedstawia graficznie za pomocą wykresu, nazywa wypowiedzenia składowe, tworzy samodzielnie wypowiedzenia wielokrotnie złożone z zachowaniem zasad interpunkcji

- rozpoznaje i trafnie stosuje mowę zależną i niezależną, umie odpowiednio przekształcać wypowiedzenia z zachowaniem zasad interpunkcji
- zna zasady tworzenia wyrazów, rozróżnia, rozumie i stosuje pojęcia z zakresu słowotwórstwa takie jak: wyraz podstawowy, wyraz pochodny, podstawa słowotwórcza, temat słowotwórczy, formant, przedrostek, przyrostek, wrostek, formant zerowy, kategoria słowotwórcza, rodzina wyrazów, wyrazy pokrewne, rdzeń, oboczność, rdzenie oboczne
- uczeń rozróżnia i umie zarówno tworzyć, jak i rozwijać istniejące skróty i skrótowce
- uczeń rozpoznaje wyrazy złożone (wśród nich: zrosty, złożenia i zestawienia), potrafi podać przykład każdego z nich
- zna zasady prowadzenia dyskusji i stosuje się do nich
- w dyskusji używa chwytów argumentacyjnych
- w zakresie ortografii: pisownia samogłosek nosowych, pisownia i/j, pisownia „nie” z imiesłowami, pisownia przyrostków i przedrostków, pisownia przymiotników złożonych
- w zakresie interpunkcji: stosuje odpowiednio przecinki w zdaniach złożonych, zna i stosuje zasady interpunkcji odnoszące się do cytowania cudzych tekstów.

Samokształcenie ucznia:

- rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji
- rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania
- uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie
- uczestniczy w projektach edukacyjnych
- pogłębia swoją wiedzę przedmiotową i uczestniczy w wykładach publicznych, konkursach itp.
- rozwija umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy
- rozwija nawyki systematycznego uczenia się
- rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

Lektury obowiązkowe w klasie VII:

Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*

Aleksander Fredro, *Zemsta*

Jan Kochanowski, wybór fraszek, pieśni

Ignacy Krasicki, *Żona modna*

Adam Mickiewicz, *Reduta Orzona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, II część Dziadów*, wybrany sonet

Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis*

Juliusz Słowacki, *Balladyna*

wybrane wiersze poetów wskazanych w klasach IV–VI, a ponadto np. Cypriana Kamila Norwida, Bolesława Leśmiana, Kazimierza Wierzyńskiego, Jana Lechonia, Jerzego Lieberta

Lektury uzupełniające (dwie obowiązkowo, wybrane przez nauczyciela).

OCENA CELUJĄCA

Uczeń:

- opanował wszystkie umiejętności określone w wymaganiach dla klasy VII,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o dużym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować i interpretować je w sposób pogłębiony i wnikliwy, posługując się terminologią z podstawy programowej,
- posługuje się bogatym i różnorodnym słownictwem oraz poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim i odnosi w nich sukcesy,
- tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- odznacza się samodzielnością sądów,
- wzorowo wykonuje prace domowe, chętnie podejmuje zadania dodatkowe,
- współpracuje w zespole, często odgrywając rolę lidera,
- wykorzystuje wiedzę, umiejętności i zdolności twórcze (kreatywność) przy odbiorze i analizie tekstów oraz tworzeniu wypowiedzi.

OCENA BARDZO DOBRA

Uczeń:

- opanował w stopniu bardzo dobrym umiejętności określone w wymaganiach dla klasy VII,

- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o znacznym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować i interpretować je samodzielnie,
- posługuje się bogatym słownictwem i poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim,
- tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- wykonuje prace domowe, często angażuje się w zadania dodatkowe.

OCENA DOBRA

Uczeń:

- w większości opanował umiejętności określone w wymaganiach dla klasy VII,
- samodzielnie rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności, a z pomocą nauczyciela – trudne,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, samodzielnie odnajduje w nich informacje,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia niewiele błędów językowych, ortograficznych i stylistycznych, koryguje błędy zgodnie ze wskazówkami nauczyciela,
- bierze czynny udział w lekcji,
- wykonuje prace domowe, czasem także nieobowiązkowe.

OCENA DOSTATECZNA

Uczeń:

- przynajmniej w połowie opanował umiejętności określone w wymaganiach dla klasy VII,
- samodzielnie wykonuje tylko zadania łatwe; trudniejsze problemy i ćwiczenia stara się rozwiązać przy pomocy nauczyciela,
- odnajduje w tekście informacje podane wprost, rozumie dosłowne znaczenie większości wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,

- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia błędy językowe, ortograficzne i stylistyczne, niezaburzające komunikacji; posługuje się prostym, komunikatywnym językiem, wypowiedzi,
- wypowiada się krótko, ale wypowiedź jest na ogół uporządkowana,
- rzadko aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- wykonuje obowiązkowe prace domowe, ale popełnia w nich błędy.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń:

- opanował w niewielkim stopniu umiejętności określone w wymaganiach dla klasy VII,
- większość zadań, nawet bardzo łatwych, wykonuje jedynie dzięki wskazówkom nauczyciela,
- ma problemy z czytaniem tekstów kultury, ale podejmuje próby ich odbioru,
- nie potrafi samodzielnie analizować i interpretować tekstów,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia rażące błędy utrudniające komunikację, ma ubogie słownictwo i trudności z formułowaniem nawet prostych zdań,
- nie jest aktywny na lekcjach, ale wykazuje chęć do pracy, stara się wykonywać polecenia nauczyciela,
- pracuje niesystematycznie,
- często nie potrafi samodzielnie wykonać pracy domowej, ale podejmuje próby.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Uczeń:

- nie opanował nawet podstawowych wiadomości, ma bardzo duże braki w wiedzy i umiejętnościach określonych w wymaganiach dla klasy VII,
- nie odnajduje w tekście informacji podanych wprost, nie rozumie dosłownego znaczenia wielu wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- nie wykonuje zadań ani poleceń nauczyciela,
- wykazuje się niechęcią do nauki,
- zaniedbuje wykonywanie prac domowych,
- nie angażuje się w pracę grupy.

KLASA VIII

Kształcenie literackie i kulturowe:

- czytanie utworów literackich
- uczeń zna rodzaje literackie (liryka, epika, dramat), wskazuje ich cechy; umie przyporządkować teksty do określonego rodzaju oraz rozróżnia poszczególne gatunki epickie (nowela, opowiadanie, powieść i jej rodzaje: obyczajowa, fantasy, detektywistyczna, historyczna, młodzieżowa, epopeja, bajka, przypowieść, mit, legenda, baśń), liryczne (fraszka, pieśń, sonet, tren, hymn), dramatyczne (komedia, tragedia, dramat romantyczny); zna gatunki mieszane: balladę, satyrę oraz gatunki pograniczne: reportaż, pamiętnik, dziennik, wskazuje ich cechy
- zna i stosuje pojęcia związane z liryką (w szczególności identyfikuje osobę mówiącą w tekście jako podmiot liryczny, czyli „ja” liryczne; obraz poetycki), epiką i dramatem
- zna rodzaje narracji i odróżnia je (narracja pierwszoosobowa i narracja trzecioosobowa)
- zna epoki literackie (potrafi przyporządkować autora do epoki literackiej, w której tworzył)
- rozpoznaje wiersz sylabiczny, wskazując jego cechy charakterystyczne
- rozpoznaje i rozróżnia wiersz biały i wiersz wolny
- zwraca uwagę na rymy i funkcje, jakie pełnią one w tekście, rozpoznaje rodzaje rymów
- rozpoznaje w tekście i nazywa środki artystycznego wyrazu: alegoria, powtórzenie (też anafora i epifora), ironia, symbol, paradoks, personifikacja (uosobienie), apostrofa, archaizm, animizacja (ożywienie), neologizm, eufemizm, wyraz dźwiękonaśladowczy, porównanie, epitet, porównanie homeryckie, pytanie retoryczne, metafora (przenośnia), wskazuje ich funkcje w tekście; rym (rymy męskie i rymy żeńskie)
- zna lirykę bezpośrednią i lirykę pośrednią, rozróżnia je
- zna elementy konstrukcyjne utworu: motto, puenta (pointa), tytuł, podtytuł, punkt kulminacyjny
- zna i stosuje pojęcia związane z gatunkami narracyjnymi
- zna i stosuje pojęcia związane z dramatem i inscenizacją teatralną (np. akt, scena, tekst główny, didaskalia)
- zna właściwości tekstów: komizm (komizm sytuacyjny, językowy, postaci) i tragizm oraz ironia
- zna pojęcie karykatury i umie odnaleźć jej cechy w tekstach kultury
- zna teksty nieliterackie (tekst informacyjny, tekst publicystyczny, tekst reklamowy, tekst naukowy oraz tekst popularnonaukowy) i odróżnia je od tekstów literackich, wskazuje ich cechy; zna gatunki tekstów nieliterackich: artykuł, felieton, reportaż, wywiad, recenzja
- interpretuje nieliterackie teksty kultury, a w szczególności: spektakl teatralny, dzieło malarskie, rzeźbę, grafikę, komiks

- dostrzega w tekstach kultury (zwłaszcza dramatycznych) tragizm sytuacji bohaterów, komizm i ironię
- dostrzega w tekstach kultury (zwłaszcza dramatycznych) różne formy komizmu (komizm postaci, komizm języka, komizm sytuacyjny)
- dostrzega w tekście wartości.

Tworzenie form wypowiedzi:

- uczestniczy w rozmowie na zadany temat (świadomie wykorzystuje elementy retoryki)
- tworzy logiczną i semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, dokonuje selekcji wypowiedzi, buduje wypowiedzi zgodnie z zasadami kompozycji i retoryki
- w dyskusji używa argumentów na poparcie swoich hipotez oraz tez
- gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi
- wyodrębnia elementy budowy tekstu, stosuje w praktyce zasady segmentacji
- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach:
 - a. rozprawka
 - b. sprawozdanie z filmu i spektaklu
 - c. recenzja
 - d. przemówienie
 - e. scenariusz filmowy
 - f. podanie
 - g. życiorys
 - h. CV
 - i. list motywacyjny
- tworzy spójne wypowiedzi w formach poznanych w dotychczasowej edukacji.

Kształcenie językowe:

- kultura języka polskiego (formy grzecznościowe)

- odmiany polszczyzny (mówiona i pisana, ogólna i gwarowa, oficjalna i nieoficjalna); pojecie normy (norma wzorcowa i norma użytkowa)
- języki środowiskowe i zawodowe; kolokwializm (język potoczny), profesjonalizm; slang, żargon, gwara
- dialekt a gwara; dialekty i gwary w Polsce; język kaszubski
- style polszczyzny (naukowy, urzędowy, publicystyczno-dziennikarski, retoryczny, artystyczny, potoczny)
- cechy i zasady dobrego stylu
- treść i zakres wyrazu
- synonimy, antonimy, wyrazy wieloznaczne, homonimy, eufemizmy, wulgaryzmy
- neologizmy i archaizmy
- części mowy – powtórzenie
- składnia – powtórzenie
- fonetyka – powtórzenie
- słowotwórstwo – powtórzenie
- onomastyka – imiona i nazwiska
- błędy językowe.

Samokształcenie ucznia:

- rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji
- rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania
- uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie
- uczestniczy w projektach edukacyjnych
- pogłębia swoją wiedzę przedmiotową i uczestniczy w wykładach publicznych, konkursach itp.
- rozwija umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy
- rozwija nawyki systematycznego uczenia się
- rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

Lektury obowiązkowe w klasie VIII:

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*

Henryk Sienkiewicz, *Latarnik*

Stefan Żeromski, *Szyfrowe prace*

Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*

Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis*

Melchior Wańkowicz, *Ziele na kraterze* (fragm.), *Tędy i owędy* (fragm.)

Sławomir Mrożek, *Artysta*

Jan Kochanowski, treny: I, V, VII i VIII

wybrane wiersze poetów, np. Tadeusza Różewicza, Stanisława Jerzego Leca, Jana Sztudyngera, Bolesława Leśmiana, Juliusza Słowackiego, Wisławy Szymborskiej, Jana Twardowskiego, Mariana Hemara, Anny Kamieńskiej, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Jarosława Marka Rymkiewicza, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego

Lektury uzupełniające (dwie obowiązkowo, wybrane przez nauczyciela).

OCENA CELUJĄCA

Uczeń:

- opanował wszystkie umiejętności określone w wymaganiach dla klasy VIII,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o dużym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować i interpretować je w sposób pogłębiony i wnikliwy, posługując się terminologią z podstawy programowej,
- posługuje się bogatym i różnorodnym słownictwem oraz poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim i odnosi w nich sukcesy,
- tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- odznacza się samodzielnością sądów,

- wzorowo wykonuje prace domowe, chętnie podejmuje zadania dodatkowe,
- współpracuje w zespole, często odgrywając rolę lidera,
- wykorzystuje wiedzę, umiejętności i zdolności twórcze (kreatywność) przy odbiorze i analizie tekstów oraz tworzeniu wypowiedzi.

OCENA BARDZO DOBRA

Uczeń:

- opanował w stopniu bardzo dobrym umiejętności określone w wymaganiach dla klasy VIII,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o znacznym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować i interpretować je samodzielnie,
- posługuje się bogatym słownictwem i poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim,
- tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- wykonuje prace domowe, często angażuje się w zadania dodatkowe.

OCENA DOBRA

Uczeń:

- w większości opanował umiejętności określone w wymaganiach dla klasy VIII,
- samodzielnie rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności, a z pomocą nauczyciela – trudne,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, samodzielnie odnajduje w nich informacje,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia niewiele błędów językowych, ortograficznych i stylistycznych, koryguje błędy zgodnie ze wskazówkami nauczyciela,
- bierze czynny udział w lekcji,
- wykonuje prace domowe, czasem także nieobowiązkowe.

OCENA DOSTATECZNA

Uczeń:

- przynajmniej w połowie opanował umiejętności określone w wymaganiach dla klasy VIII,
- samodzielnie wykonuje tylko zadania łatwe; trudniejsze problemy i ćwiczenia stara się rozwiązać przy pomocy nauczyciela,
- odnajduje w tekście informacje podane wprost, rozumie dosłowne znaczenie większości wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia błędy językowe, ortograficzne i stylistyczne, niezaburzające komunikacji; posługuje się prostym, komunikatywnym językiem, wypowiedzi,
- wypowiada się krótko, ale wypowiedź jest na ogół uporządkowana,
- rzadko aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- wykonuje obowiązkowe prace domowe, ale popełnia w nich błędy.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń:

- opanował w niewielkim stopniu umiejętności określone w wymaganiach dla klasy VIII,
- większość zadań, nawet bardzo łatwych, wykonuje jedynie dzięki wskazówkom nauczyciela,
- ma problemy z czytaniem tekstów kultury, ale podejmuje próby ich odbioru,
- nie potrafi samodzielnie analizować i interpretować tekstów,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych popełnia rażące błędy utrudniające komunikację, ma ubogie słownictwo i trudności z formułowaniem nawet prostych zdań,
- nie jest aktywny na lekcjach, ale wykazuje chęć do pracy, stara się wykonywać polecenia nauczyciela,
- pracuje niesystematycznie,
- często nie potrafi samodzielnie wykonać pracy domowej, ale podejmuje próby.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Uczeń:

- nie opanował nawet podstawowych wiadomości, ma bardzo duże braki w wiedzy i umiejętnościach określonych w wymaganiach dla klasy VIII,

- nie odnajduje w tekście informacji podanych wprost, nie rozumie dosłownego znaczenia wielu wyrazów w tekstach dostosowanych do poziomu edukacyjnego,
- nie wykonuje zadań ani poleceń nauczyciela,
- wykazuje się niechęcią do nauki,
- zaniedbuje wykonywanie prac domowych,
- nie angażuje się w pracę grupy.

DLA POSZCZEGÓLNYCH OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ USTALA SIĘ NASTĘPUJĄCE WAGI OCEN:

waga 4 – wypracowanie klasowe, test czytania ze zrozumieniem, sprawdzian, praca klasowa, lektura

waga 3 – odpowiedź, kartkówka, praca w grupach, projekt, recytacja

waga 2 – wypracowanie domowe, zadanie praktyczne, aktywność, nieprzygotowanie do lekcji (w tym brak zadania domowego)

waga 1 – ćwiczenie domowe, ćwiczenia na lekcji, inne (np. kółko)

osiągnięcia konkursowe – waga od 2 do 8 (waga 2 – osiągnięcia w konkursach szkolnych, waga 4 – osiągnięcia w konkursach rejonowych i międzyszkolnych, waga 6 – osiągnięcia w konkursie wojewódzkim, waga 8 – osiągnięcia w konkursach kuratorskich, ogólnopolskich, w megaolimpiadzie wiedzy)

Przewiduje się w każdym półroczu następujące metody sprawdzania wiedzy i umiejętności uczniów:

- Pisemne prace stylistyczne na lekcji.
- Sprawdziany wiedzy i umiejętności z kształcenia językowego.
- Testy sprawdzające rozumienie tekstów kultury i znajomości pojęć.
- Kartkówki.
- Pisemne prace domowe.
- Wypowiedzi ustne.
- Recytacja poezji i prozy (ocenia się: pamięciowe opanowanie tekstu, zachowanie interpunkcji, tempo mówienia, twórcze podejście do recytacji).
- Zadania praktyczne.
- Aktywność na lekcji.

- Praca w grupie.
- Aktywność pozalekcyjna – np. konkurs, olimpiada.
- Projekt.

Nauczyciele języka polskiego